

Юридичні науки

УДК 347.962

Хмиз Мар'яна Василівна

*доктор філософії, доцент кафедри
Львівський університет бізнесу та права*

Хмыз Марьяна Васильевна

*доктор философии, доцент кафедры
Львовский университет бизнеса и права*

Khmyz Mariana

PhD, Associate Professor of the Department

Lviv University of Business and Law

ORCID: 0000-0003-3553-8022

**РОЛЬ І ЗНАЧЕННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У
ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ СУДДІВ В УКРАЇНІ
РОЛЬ И ЗНАЧЕНИЕ ИННОВАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В
ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ПОДГОТОВКЕ СУДЕЙ В УКРАИНЕ
THE ROLE AND IMPORTANCE OF INNOVATIVE TECHNOLOGIES
IN THE PROFESSIONAL TRAINING OF JUDGES IN UKRAINE**

***Анотація.** За результатами вивчення теорії та узагальнення судової практики України у статті представлено результати досліджень, які стосуються ролі і значення інноваційних технологій у професійній підготовці суддів в Україні.*

***Ключові слова:** суддя, професійна підготовка суддів, інноваційні технології у професійній підготовці суддів, кваліфікаційний рівень судді.*

***Аннотация.** По результатам изучения теории и обобщения судебной практики Украины в статье представлены результаты исследований, касающихся роли и значения инновационных технологий в*

профессиональной подготовке судей в Украине.

Ключевые слова: *судья, профессиональная подготовка судей, инновационные технологии в профессиональной подготовке судей, квалификационный уровень судьи.*

Summary. *Based on the results of the study of the theory and generalization of the judicial practice of Ukraine, the article presents the results of studies concerning the role and importance of innovative technologies in the professional training of judges in Ukraine.*

Key words: *judge, professional training of judges, innovative technologies in professional training of judges, qualification level of a judge.*

Постановка проблеми. Професія судді є глибинно людською професією: а) якій притаманні соціальна значущість і відповідальність; б) передбачає 2-ва рівноважливих компоненти – юридичну грамотність та психологічну компетентність [1, с. 16; 2].

В контексті цього, підтримуючи думку Т. Ремех [2], варто також зазначити, що професія судді є однією з найскладніших юридичних професій, яка має певні особливості, що вирізняють її серед інших правничих професій, пов'язаних із захистом прав та інтересів громадян [1; 2]:

« – правова регламентація професійних дій та поведінки судді має максимально жорсткий та чітко визначений процесуальний порядок;

– суддівські професійні повноваження мають владний характер;

– діяльність судді пов'язана з високим психологічним навантаженням;

– професія судді одночасно вимагає прояву творчого характеру праці та організаторських здібностей у взаємовідносинах з навколишніми;

– суддя несе винятково персональну відповідальність за свої дії та

рішення» [1, с. 17] (О. Черновський).

Поряд з тим, у збірці європейських та міжнародних стандартів у сфері судочинства, яка включає базові документи щодо функціонування судової системи, судоустрою, прийнятих ООН і інституціями Ради Європи, Європейською комісією ефективності правосуддя, Консультативною радою європейських суддів [3], зазначено, що «... підготовка є необхідною передумовою, якщо судова влада розраховує та заслуговує на повагу. Довіра, яку громадяни мають до системи правосуддя, буде посилюватися, якщо судді матимуть глибинні та розгалужені знання, які виходять за межі технічних знань права та поширюються на сфери важливого соціального значення, а персональні й суддівські навички та знання дозволяють їм управляти справами та працювати з усіма особами-учасниками належно та серйозно. Підготовка, власне, є необхідною для об'єктивного, безстороннього та компетентного виконання суддівських функцій, а також для захисту суддів від неналежного впливу» [3, с. 188].

Звідси очевидно, що «... належна професійна підготовка кандидатів на посаду судді та суддів є неодмінною умовою здійснення компетентного судочинства. Така підготовка є також гарантією незалежності та безсторонності суддів, важливою умовою поважного ставлення суспільства до судової влади» [4].

Визнаючи теоретичну і практичну цінність окремих досліджень за проблемою, доцільно зазначити, що в даний час недостатньо уваги приділено ролі і значенню інноваційних технологій у професійній підготовці суддів в Україні.

Все це, враховуючи при цьому інформацію у працях [5; 6], обумовило актуальність теми, доцільність та важливість даного дослідження, а також визначило мету наукової роботи у цьому напрямі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вагомий внесок у вирішення проблемних питань з підвищення кваліфікації та професійної

підготовки суддів зробили такі вчені-юристи та практики: В. Гудима, І. Марочкін, Н. Коновалова, Л. Москвич, Т. Ремех, І. Самсін, Л. Скомороха, Р. Сопільник, Р. Скриньковський, О. Черновський, Н. Шукліна та ін.

Мета статті. Метою статті є дослідження ролі і значення інноваційних технологій у професійній підготовці суддів в Україні.

Виклад основного матеріалу дослідження. Так, у ч. 2, 3 ст. 83 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» від 02.06.2016 р. № 1402-VIII (із змінами і доповненнями) [7] зазначено, що:

«2. Критеріями кваліфікаційного оцінювання є:

- 1) компетентність (професійна, особиста, соціальна тощо);
- 2) професійна етика;
- 3) добросовісність.

3. Кваліфікаційне оцінювання за критерієм професійної компетентності проводиться з урахуванням принципів інстанційності та спеціалізації» [7].

В контексті цього, доцільно погодитись з думкою Т. Ремех [2] про те, що: «ефективними для становлення й розвитку компетентності судді в сукупності її складників є технології, ґрунтовані на механізмах розвитку системного і критичного мислення, творчих і рефлексивних здібностей. Слухач в умовах самостійного пошуку способів виконання навчальних завдань та розв'язання проблемних ситуацій, здобування знань та вдосконалення вмінь проблемно-дослідницької діяльності, стає суб'єктом пізнавальної діяльності та власного професійного розвитку. З цих позицій інноваційними вважатимемо інтерактивні технології. Методи та прийоми, що передбачають інтерактивну взаємодію всіх суб'єктів процесу підготовки, сприяють поглибленню професійних знань, удосконаленню вміння самостійно ухвалювати рішення в змодельованій професійній ситуації, розвитку творчого мислення. Взаємодіючи між собою та викладачем (тренером), слухачі аналізують власні реакції та реакції тих, із

ким вони співпрацюють у виконанні навчальних завдань, корегують модель поведінки й свідомо засвоюють її. ... Для підготовки судді ефективними є дискусії. Обговорюючи спірне питання, слухачі глибше усвідомлюють професійні проблеми, визначають власну позицію, формулюють й висловлюють аргументи, дослухаються думок опонентів, шукають зони спільної згоди тощо. Через залучення до обговорення всієї аудиторії дискусії сприяють конструктивному розв'язанню проблеми, розвивають навички міжособистісного спілкування, толерантне ставлення до різних точок зору на проблему, заохочують висловлювання різних думок і поглядів тощо» [2, с. 57–58] (Т. Ремех).

В контексті цього на особливу увагу заслуговує наукова праця В. Гудими і Р. Скриньковського «Особливості здійснення спеціальної підготовки кандидатів на посади суддів у Національній школі суддів України» [8], в якій зазначено, що «... спеціальна підготовка кандидатів, що претендують на посади суддів, має проходити у відповідності до принципів різнобічності і комплексності, єдності, практичної спрямованості, збалансованості навчальної програми, сучасності змісту та методики процедури спеціальної підготовки, ініціативності тощо» [8, с. 99].

З огляду на вищезазначене встановлено, що у підготовці суддів ефективними є ділові ігри, диспути, міні-конференції, громадські слухання, дебати тощо [2; 9].

Висновки і пропозиції. Таким чином, за результатами аналізу теорії та практики [1–11] можна стверджувати:

1. В умовах глобалізації інформаційного простору, вдосконалення технологій і методів роботи, розвитку законодавства та правозастосовної практики, запровадження нових й удосконалення існуючих способів захисту прав та інтересів громадян суспільство висуває до судді вимоги оволодіння на високому рівні комплексом знань, умінь та навичок,

необхідних для виконання суддівських функцій [4]. Тут важливе значення мають міжнародні принципи та підходи до професійного навчання суддів, підготовка яких повинна надалі розвиватись та удосконалюватись [5].

2. В умовах підвищеної уваги до ролі й значення судової влади як гаранта демократичного функціонування інституцій на національному, європейському та міжнародному рівнях, питання підготовки майбутніх суддів перед початком їхньої роботи та впродовж їхньої служби мають особливу важливість (див. Висновок Консультативної ради європейських суддів № 1 (2001), пункти 10-13 [10], та Висновок № 3 (2002), пункти 25 і 50.ix [11]).

3. Належна підготовка суддівського корпусу потребує розв'язання низки проблем, серед яких [2] – інноваційні форми та способи організації такої підготовки.

Перспективами подальших досліджень у цьому напрямі є удосконалення наявних положень щодо професійної підготовки суддів в Україні.

Література

1. Черновський О. К. Психологічна компетентність судді у практичній діяльності // Вісник Вищої ради юстиції. 2011. № 2(6). С. 14–18. URL: http://www.vru.gov.ua/content/article/visnik06_02.pdf (дата звертання: 01.06.2021 р.).
2. Ремех Т. О. Роль інноваційних технологій у професійній підготовці суддів // Проблеми формування громадянського суспільства в Україні: виклики та колізії: Матеріали Всеукраїнської наук.-практ. конференції (м. Дніпро, 15.05.2020 р.). Дніпро: Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ, 2020. С. 56–59. URL: <http://er.dduvs.in.ua/handle/123456789/5777> (дата звертання: 01.06.2021 р.).

3. Європейські та міжнародні стандарти у сфері судочинства. Київ, 2015. 708 с. URL: https://vkksu.gov.ua/userfiles/doc/perelik-dokumentiv/EU_Standarts_book_web-1.pdf (дата звертання: 01.06.2021 р.).
4. Концепція національних стандартів суддівської освіти в Україні: Додаток 5 до Регламенту Національної школи суддів України, затвердженого наказом від 24.06.2016 № 34; схвалено Науково-методичною радою Національної школи суддів України, протокол від 23.12.2014 р. № 5. URL: <http://nsj.gov.ua/ua/about/symbols/> (дата звертання: 01.06.2021 р.).
5. Самсін І. Професійна підготовка суддів в Україні / І. Самсін // Слово Національної школи суддів України. 2014. № 1. С. 138–142. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/cln_2014_1_23 (дата звертання: 01.06.2021 р.).
6. Сафонова О. Ю. Підвищення кваліфікації та професійна підготовка суддів: концепція дискурсу // Актуальні проблеми держави і права: зб. наук. пр. / редкол.: В. В. Завальнюк (голов. ред.) [та ін.]; відп. за вип. М. В. Афанасьєва. Одеса: Юрид. л-ра, 2015. Вип. 75. С. 217–224. URL: <http://hdl.handle.net/11300/8859> (дата звертання: 01.06.2021 р.).
7. Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 02.06.2016 р. № 1402-VIII (із змінами і доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19#Text> (дата звертання: 01.06.2021 р.).
8. Гудима В. В., Скриньковський Р. М. Особливості здійснення спеціальної підготовки кандидатів на посади суддів у Національній школі суддів України // Міжнародний науковий журнал "Інтернаука". 2021. № 7 (107). С. 92–99. doi: <https://doi.org/10.25313/2520-2057-2021-7-7329>
9. Фулей Т. І. Інтерактивні методи навчання у підготовці суддів.

Навчальний посібник для викладачів (тренерів). Київ, ФОП Клименко Ю. Я., 2017. 156 с. URL: <http://nsj.gov.ua/files/1502699338Інтерактивні%20методи.pdf> (дата звертання: 01.06.2021 р.).

10. Висновок N 1 (2001) Консультативної ради європейських суддів для Комітету міністрів Ради Європи про стандарти незалежності судових органів та незмінюваність суддів від 01.01.2001 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_a52#Text (дата звертання: 01.06.2021 р.).
11. Висновок № 3 (2002) Консультативної ради європейських суддів до уваги Комітету Міністрів Ради Європи щодо принципів та правил, які регулюють професійну поведінку суддів, зокрема, питання етики, несумісної поведінки та безсторонності від 19.11.2002 р. URL: https://court.gov.ua/userfiles/visn_3_2002.pdf (дата звертання: 01.06.2021 р.).